

Onverwachte omslag in BVD-status high-techbedrijf

Jan Bloemert, Koos Verhoeff (Gezondheidsdienst voor Dieren) en André van der Kamp

Het high-techbedrijf van de Waiboerhoeve heeft in februari 2000 het BVD-vrij-certificaat gekregen. In het voortraject zijn geen BVD-dragers op het bedrijf gevonden. In november 2001 is echter de BVD-status van het high-techbedrijf gewijzigd van 'vrij' naar 'observatie' vanwege gevonden antistoffen bij het bewakingsonderzoek onder kalveren van 8-12 maanden oud. Hoe kan dit? Hoe nu verder te handelen om de 'vrije status' terug te krijgen?

BVD

BVD (Bovine Virus Diarree) geeft op een melkveebedrijf forse schade. Deze schade wordt vooral veroorzaakt bij de drachtige runderen, die niet eerder met het BVD-virus in aanraking zijn geweest. Komt een drachtig rund in de eerste twee maanden

van de dracht in aanraking met het virus, dan is verwerpen meestal het gevolg. Wordt een rund echter tussen de tweede en de vierde maand van de dracht besmet, dan wordt hieruit een dragerkalf geboren. Een dragerkalf scheidt het virus levenslang uit en vormt dus voortdurend een besmettingsbron voor de andere runderen. Hierdoor kunnen weer nieuwe dragers geboren worden. Een dragerkalf wordt meestal niet ouder dan 2 jaar.

BVD-certificering

Vanaf 1998 is de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) actief bezig met het vrijwillige bestrijdingsprogramma BVD. Van de eerste duizend melkveebedrijven die deelnamen aan het certificeringsprogramma kwam op ongeveer 350 bedrijven één of meerdere virusdraggers voor. Een kosten/batenanalyse door de Wageningen Universiteit laat zien dat na 2 à 3 jaar de kosten van het bestrijdingsprogramma al zijn terugverdiend. Voor het verkrijgen van het BVD-certificaat dient een certificeringstraject te worden doorlopen. Als voorwaarde geldt dat het betreffende bedrijf geen dieren mag aankopen van een niet-

De GD onderscheidt vier verschillende kwalificaties voor de BVD-status:

• Niet aangemeld bij certificering:	onbekend
• Gecertificeerd en geen antistoffen bij bewakingsonderzoek:	vrij
• Aanvankelijk gecertificeerd, antistoffen bij bewakingsonderzoek	observatie
- vervolgens:- geen dragers gevonden:	vrij
- dragers gevonden en opnieuw certificeren:	observatie tijdens onderzoeksperiode
- dragers gevonden maar niet opnieuw certificeren:	niet vrij
• Enten + gecertificeerd	vrij
• Enten + niet aangemeld bij certificering	niet vrij

gecertificeerd bedrijf. Van de melkgevende dieren kan tankmelk onderzocht worden. Wordt er in de tankmelk virus aangetroffen, dan moet door bloedonderzoek worden getraceerd welke dieren virusdragers zijn. Van alle overige dieren ouder dan 4 maanden moet bloed worden onderzocht op de aanwezigheid van virus. Dragerdieren dient men te verwijderen. Vervolgens moeten gedurende 1 jaar alle kalveren op een leeftijd van minimaal 4 maanden getest worden op virus, waarbij opnieuw dragers moeten worden verwijderd. 9 maanden na afvoer van het laatste dragerkalf wordt het certificaat verleend. Vervolgens moet halfjaarlijks bij vijf kalveren in de leeftijd van 8-12 maanden bloed onderzocht worden op antistoffen (het bewakingsonderzoek). In het kader zijn de verschillende kwalificaties voor de BVD-status weergegeven.

De GD signaleert dat op bijna 6 % van de gecertificeerde bedrijven bij het bewakingsonderzoek antistoffen worden aangetoond. De GD vindt genoemd percentage te hoog en heeft daarom inmiddels een onderzoek opgezet naar mogelijke (bedrijfs)factoren die hierop van invloed kunnen zijn. Ook het high-techbedrijf is opgenomen in dit onderzoek.

Omslag op het high-techbedrijf

Vanaf februari 2000 was het high-techbedrijf BVD-gecertificeerd. Door middel van de reguliere halfjaarlijkse bewakingsonderzoeken werd de status bewaakt. In november 2001 zijn bij het bewakingsonderzoek bij twee van de vijf onderzochte kalveren antistoffen aangetoond. Een herhalingsonderzoek gaf hetzelfde resultaat te zien. Op basis hiervan heeft de GD de status gewijzigd van 'vrij' naar 'observatie'. Om de status 'vrij' terug te krijgen is besloten om opnieuw het certificeringstraject te doorlopen. Daartoe zijn op aanwijzen van de GD de kalveren van 4-16 maanden onderzocht op virus. Hierbij werd één drager opgespoord. Nadien is nog een tweede drager gevonden. Beide dragers zijn inmiddels afgevoerd. Het certificeringstraject loopt naar verwachting door tot november 2002 (indien men geen dragers meer vindt).

Geen BVD-drager, geen infectie van buitenaf

Om meer te weten te komen over de infectie zijn de moeders van de dragerkalveren in maart 2002 onderzocht op antistoffen, evenals een aantal leeftijdgenoten. Een aantal koeien bleek wel antistoffen te hebben (waaronder ook de beide moeders van de dragers), maar andere dieren hadden dit niet. De onderzochte koeien hebben steeds in één koppel gelopen of waren gescheiden door een hekwerk waarbij vrijwel volledig diercontact mogelijk was. Hieruit kan worden geconcludeerd dat het onwaarschijnlijk is dat in de koppel een drager aanwezig is geweest; immers, zou er wel een drager zijn geweest, dan hadden alle dieren antistoffen moeten hebben: een drager scheidt altijd en in grote mate virus uit.

Een infectie die is binnengekomen van buiten het bedrijf is zeer onwaarschijnlijk. Het high-techbedrijf heeft geen diercontacten met andere bedrijven en hanteert een strikt hygiëneprotocol voor professionals en bezoekers. Overbrenging van het virus door vogels of katten wordt niet waarschijnlijk geacht. Wat is dan wel de oorzaak? Welnu, er zijn in de veestapel waarschijnlijk koeien aanwezig die zowel antistoffen hebben (uit eerdere infectie met het BVD-virus), als ook in lichte mate het virus uitscheiden. Het bestaan van deze mogelijkheid is uit eerder GD-

onderzoek gebleken. Overigens zijn er op het high-techbedrijf geen duidelijk waarneembare ziekteverschijnselen gezien tijdens de (achteraf getraceerde) besmettingsperiode.

Hoe verder?

Het high-techbedrijf gaat zich ook in de toekomst sterk maken voor een BVD-vrije veestapel. Alhoewel de (lichte) viruscirculatie op het bedrijf in eerste instantie weinig schade heeft veroorzaakt, is de geboorte van enkele dragers voor de toekomst juist erg risicovol. De vraag daarbij is op welke wijze we nu verder moeten gaan om het BVD-certificaat terug te krijgen. Hiervoor bestaan drie mogelijkheden:

1. De werkwijze volgens het huidige bestrijdingsprogramma van de GD (certificeren en vervolgens halfjaarlijks bewakingsonderzoek); dit geeft –zoals al genoemd- 6 % omslagen in BVD-status te zien. Deze optie is het goedkoopst.
2. Naast de werkwijze genoemd onder 1. alle kalveren in de leeftijd van 4 tot 6 maanden (de kalveren verblijven dan nog in het deel van de jongveestapel voor dieren van 0 - 6 maanden) éénmalig onderzoeken op virus. Hierdoor is veilig gesteld dat er geen dragers in aanraking komen met drachtige dieren. Dit is een dure, maar veilige optie.
3. Naast de werkwijze genoemd onder 1. alle dieren ouder dan 12 maanden halfjaarlijks enten. Dit is eveneens een dure, maar veilige optie.

Er is besloten om optie 1 te continueren. Deze is het goedkoopst en wordt momenteel gezien als het gangbare bestrijdingsprogramma. Het lopende onderzoek van de GD wordt verder afgewacht; bevindingen uit dat onderzoek kunnen van invloed zijn op de strategie op het high-techbedrijf.

Conclusie

De omslag in de BVD-status van het high-techbedrijf van 'vrij' naar 'observatie' heeft mogelijk kunnen gebeuren door de aanwezigheid van koeien met antistoffen, die ook (nog) in lichte mate het virus uitscheiden. Het high-techbedrijf gaat het reguliere certificeringstraject opnieuw doorlopen. Het onderzoek van de GD naar de oorzaken van de omslag in de BVD-status kan nuttige informatie opleveren voor de te volgen strategie op het high-techbedrijf en andere melkveebedrijven.